

Daiga Jamonte, Bc.hist
Latvijas Universitātes Muzeja krājuma glabātāja

Botāniķis - pedagogs – dārzkopis Voldemārs Langenfelds

Botāniķis - pedagogs - dārzkopis - tā Voldemāra Langenfelda personības radošo simbiozi raksturoja viņa kolēģis profesors Artūrs Mauriņš. Bet visam zinātnieka darba mūžam cauri vijas ābeles. Daudzus gadus veltot ābeļu ģints (*Mallus Mill.*) pētniecībai, izstrādājis tās sistemātiku, viņš kļuva par pazīstamu zinātnieku ne tikai Latvijā, bet arī pasaulē.

V. Langenfelds. 1970. gadi. Foto: no LU Muzeja krājuma

Voldemārs Langenfelds ir dzimis pirms simts gadiem - 1923. gada 6. augustā Auru pagasta Garlaukos tēva jaunsaimniecībā. Viņam bija četri brāļi un māsa. Iespējams, ka jaunsaimniecībā radās arī interese par dārzkopību, jo apmēram trešdaļa no tēva 16 ha lielās saimniecības bija atvēlēta augļu dārziem.

Mācības V. Langenfelds uzsāka Auru pamatskolā, turpināja divgadīgajā Bulduru dārzkopības skolā, tad - Bulduru dārzkopības vidusskolā. Mācības pārtrauca Otrais pasaules karš. Šajā laikā dārzkopības skola un vidusskola tika apvienotas, izveidojot Bulduru dārzkopības tehnikumu, ko

jaunais dārzkopis beidza 1947. gadā kā eksterns. Jau studiju gados V. Langenfelds strādāja par dārzkopi [1] Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas (tagad - Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte) mācību saimniecībā. Tam sekoja darbs Krimuldas sanatorijas skolā par agrotehniķi, kur sāka arī skolotāja darbu. *Dr. emeritus* Edgars Vimba uzskata, ka šeit arī V. Langenfelds sapratis, ka otra viņa lielā mīlestība ir **pedagoģija** [2]. 1952. gadā jaunais skolotājs iestājās Rīgas Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu fakultātē, ko pabeidza 1955. gadā. Šajā laikā viņš bija atgriezies Bulduros, nu jau - pasniedzēja lomā, vēlāk arī mācību daļas vadītāja.

Dabaszinību studijas V. Langenfelds turpināja aspirantūrā PSRS ZA V. L. Komarova Botānikas institūtā Pēterburgā (toreiz - Leningradā) no 1957. līdz 1960. gadam. Šeit viņš apguva arī augu sistemātiku, iepazīstoties ar jaunākajām tās metodēm. Savā pētniecības darbā viņš strādāja ar sistemātiski ļoti sarežģīto ābeļu (*Malus Mill.*) ģinti, tās sistemātikas pārskatīšanai piemērojot jaunās metodes. 1961. gadā viņš aizstāvēja kandidāta disertāciju "*Malus Mill.* ģints Latvijas PSR", kas tika augstu novērtēta [3]. Tajā pat laikā pētījumu apkopojums tika izdots brošūrā "**Latvijas PSR ābeļu sugas**". Pētījumam tika apkopoti "autora ekspedīciju materiāli (1957 - 1959), kas aptver savvaļas un introducētās ābeļu sugas Latvijas PSR teritorijā un apstrādāti PSRS ZA V. L. Komarova Botāniskajā institūtā Leningradā" [4].

Kādu laiku V. Langenfelds strādāja Zinātņu akadēmijas Botāniskajā dārzā. 1961. gadā **V. Langenfelds sāka strādāt Latvijas Universitātē** (toreiz - Latvijas Valsts universitāte) Botānikas katedrā par asistentu. No 1962. gada viņš bija Botānikas katedras docents. Viņš vadīja nodarbības augstāko augu sistemātikā un lasīja tāda paša nosaukuma lekciju kursu. V. Langenfelds kopā ar Emīliju Ozoliņu un Gaidu Ābeli uzrakstīja mācību grāmatu "Augstāko augu sistemātika", kas tika izdota 1973. gadā. Pedagoģiskais darbs ietvēra arī prakses, tai skaitā arī ārpus Latvijas, ekspedīcijās apmeklējot daudzus toreizējās Padomju Savienības reģionus. Botānikas katedras vadītājs Arturs Mauriņš V. Langenfeldu kā pasniedzēju raksturoja: "Nepārspīlējot var sacīt, ka profesors V. Langenfelds bija izcils pedagogs. Katrs, pat sīks studenta panākums nepalika neatzīmēts. Recenzējot kursa darbus, viņš tik smalkjūtīgi runājis par kļūdām, ka pat kritika, pēc kolēģu teiktā, izklausījies pēc uzslavas" [5].

Ž. Akulovas kursa darba aizstāvēšana LU Botānikas katedrā. No kreisās sēž: A. Mauriņš, V. Medne, G. Pospelova, E. Vimba, G. Ābele, A. Piterāns, V. Langenfelds. 1960. gadi. Foto: no LU Muzeja krājuma

1960. gados V. Langenfelds noorganizēja mācību prakses apmaiņu ar Rostokas universitāti, kas atradās toreizējā Vācijas Demokrātiskajā republikā. Šāda sadarbība ar ārzemēm Padomju Savienībā nebija ikdienišķa parādība un par to viņš 1968. gadā saņēma vadības pateicību [6]. Tās bija pirmās studentu prakses, kas notika ārzemēs. Savukārt, zinātnieks pats šajā sadarbībā ar Rostokas universitāti publicēja tās žurnālā rakstu par ābeļu filoģenēzi [7]. (Filoģenēze - dzīvo organismu (to tipu, dzimtu, ģinšu, sugu) vēsturiskā attīstība.)

Darbs ar studentiem noritēja paralēli darbam pie **doktora disertācijas**, kas tika izstrādāta V. Komarova Botānikas institūtā. 1967. - 1969. gados ekspedīcijās tika apsekoti vairāki valsts reģioni, bet institūtā tika saņemti herbāriji teju no visas pasaules, tādējādi turpinot ābeļu ģints izpēti. Pats autors atzīmēja, ka ābeļu ģints, sistemātiskā ziņā ir sarežģīta ģints un atzina, ka materiāli no ierobežotā ģeogrāfiskā areāla liez izsekot ābeļu dzimtas visai daudzveidībai, tas neļauj arī izsekot sugu savstarpējai radniecībai un evolūcijai, kādēļ šim darbam izmantotie materiāli aptver teju visu pasauli [8].

1971. gadā V. Langenfelds Igaunijā, Tartu Valsts universitātē **aizstāvēja bioloģijas zinātņu doktora disertāciju par ābeļu ģints sistemātiku, ģeogrāfiju un filoģenēzi** [9]. Viņa izstrādātā ābeļu ģints sistemātiku pieņēma un izmantoja arī Vissavienības augkopības institūts. Dendrologs A. Mauriņš raksturoja: “Pēc vienotas metodikas, atbilstoši Starptautiskās botāniskās nomenklatūras kodeksa jaunākās redakcijas prasībām, V. Langenfelds izanalizējis un sinētiski apkopojis milzīgu pretrunīgu materiālu par strīdīgo ābeļu ģinti. Rezultāts patiesi izrādījās grandiozs: savvaļas taksoni kopā ar daudzajiem kultivāriem loģiski izvietojās vienotā sistēmā” [10]. 1992. gadā prof. V. Langenfelda bioloģijas zinātņu doktora grādu pielīdzināja Latvijas Republikas habilitētā bioloģijas doktora grādam.

V. Langenfelda doktora disertācijas aizstāvēšana. Tartu universitāte, 1971. gads. Foto: no LU Muzeja krājuma

Par ābeļu ģinti veiktie pētījumi apkopoti un izdoti atsevišķā monogrāfijā “Ābele. Morfoloģiskā evolūcija. Filoģenija. Ģeogrāfija. Sistemātika” (izdota 1991. gadā krievu valodā.). 1990. gadu beigās profesors **LU Muzejam novēlēja savu ilgus gadus vāktu ābeļu ģints herbāriju**, kurā ir vairāk kā 500 lapas. Herbārijā ir vākumi gan no Latvijas, gan ekspedīcijām ārpus Latvijas. Tas glabājas Botānikas un mikoloģijas kolekciju herbarijā.

Indriķis Muižnieks, Uldis Kondratovičs un Voldemārs Langenfelds LU Bioloģijas fakultātē. 1990. gadi. Foto: no LU Muzeja krājuma

1972. gadā V. Langenfelds kļuva par Botānikas katedras profesoru.

Turpmākie profesora darba gadi lielā mērā tika veltīti mācību darbam un jauno speciālistu sagatavošanai. Apmācot jaunus specialistus, V. Langenfelds vadījis ap 100 kursa un diplomdarbus. LU Muzeja Botānikas un mikoloģijas kolekcijās glabājas 29 no tiem. V. Langenfelda populārzinātniskie raksti atrodami visdažādākajos preses izdevumos. Viņš rakstījis arī Lauksaimniecības enciklopēdijā, Latvijas Padomju enciklopēdijā, Latvijas PSR Mazajā enciklopēdijā, Latvijas Ģimenes enciklopēdijā, enciklopēdijā “Latvijas Daba” [11].

1990. gados prof. V. Langenfelds lielu vērību veltīja zinātniskā darba organizācijas pasākumiem, aktīvi darbojoties Latvijas Zinātņu padomes ietvaros.” No 1995. gada prof. V. Langenfelds devās pensijā.

Zinātnieks miris 2007. gada 15. jūlijā.

LU Muzeja Botānikas un mikoloģijas kolekcijās glabājas ne tikai viņa vāktais **ābeļu herbārijs** ([saraksts](#) pieejams LU E-resursu repozitorijā), šeit glabājas viņa sagatavotais [mācību materiāls](#), daļa publikāciju, ieskaitot Rostokas universitātes žurnālā publicētā, vēstules kolēģim Alfonam Piterānam, fotogrāfijas. Materiāli pieejami Kronvalda bulvārī 4, iepriekš piesakoties.

Paldies *Dr. habil. biol.* Alfonam Piterānam, kurš dalījās savās atmiņās par savu kolēģi, kaimiņu un draugu profesoru V. Langenfeldu. Sarunu ar A. Piterānu iespējams noklausīties mūsu Youtube kanālā [ŠEIT](#).

---

[1] <http://botanika.daba.lv/langenfelds.htm>

[2] Vimba E. Mūžs kopā ar ābelēm: botāniķim Voldemāram Langenfeldam 6.jūlijā – 70. - 53. lpp.

[3] [Mauriņš A. Jauna disertācija// Padomju Students, Nr.33 \(13.12.1961\)](#)

[4] Langenfelds V. Latvijas PSR ābeļu sugas. - 4. lpp.

[5] Mauriņš A. Profesora Voldemāra Langenfelda ieguldījums augstāko augu sistemātikā. – 205.lpp.

[6] [Universitātes hronika// Padomju Students, Nr.627-5 \(10.10.1968\)](#)

[7] Langenfeld W. Die Evolution der Gattung Malus MILL.// Wissenschaftlichw Zeitschrift der Univerität Rostock - 20 jahrgang.- 1971. - Mathematisch-Naturwissenschaftliche Reihe, Heft 1. - S. 49 - 51.

[8] Лангенфелд В. Яблоня: морфологическая эволюция, филогения, география, систематика. - ст. 7 - 8.

[9] [Piterāns A., Vimba E. Voldemārs Langenfelds - bioloģijas zinātņu doktors// Padomju Students, Nr.20 \(25.02.1971\)](#)

[10] Mauriņš A. Profesora Voldemāra Langenfelda ieguldījums augstāko augu sistemātikā. – 204. lpp.

[11] Bibliogrāfija no 1956. - 1982. gadam publicēta: Profesors Voldemārs Langenfelds. Personālais bibliogrāfiskais rādītājs. - R., 1983.

Raksti par V. Langenfeldu:

Mauriņš A. Profesora Voldemāra Langenfelda ieguldījums augstāko augu sistemātikā// Latvijas Universitātes raksti. Zinātņu vēsture un muzejniecība. - 780.sēj. - 2012. - 202.–206. lpp.

Mauriņš A. Bioloģijas zinātņu doktors profesors Voldemārs Langenfelds /Profesors Voldemārs Langenfelds. Personālais bibliogrāfiskais rādītājs. - R, 1983. – 7.- 9. lpp.

Vimba E. Latvijas Universitātes docētāji botāniķi - Latvijas augu valsts pētnieki un jauno speciālistu audzinātāji // Latvijas Universitātes raksti. Zinātņu vēsture un muzejniecība. - 653. sējums.- 242. - 243. lpp.

Vimba E. Mūžs kopā ar ābelēm : botāniķim Voldemāram Langenfeldam 6.jūlijā – 70 / Dabas un vēstures kalendārs 1993.gadam. – Rīga : Zinātne, 1992. – (1993), 53. - 54. lpp.

Vimba E. Profesors Voldemārs Langenfelds. [Materiāls datordrukā no LU Muzeja].

<http://botanika.daba.lv/langenfelds.htm>